

Sygn. akt II Ca 439/22

POSTANOWIENIE

Dnia 9 listopada 2022 r.

Sąd Okręgowy w Poznaniu Wydział II Cywilny Odwoławczy

w składzie:

Przewodniczący: sędzia Maria Antecka

Protokolant: prot. sąd. Adrianna Kwaśnik

po rozpoznaniu w dniu 21 października 2022 r. w Poznaniu

na rozprawie

sprawy z wniosku B. O.

przy uczestnictwie M. M.

o podział majątku wspólnego

na skutek apelacji uczestnika postępowania

od postanowienia Sądu Rejonowego Poznań – Nowe Miasto i Wilda w Poznaniu

z 12 listopada 2021 r.

sygn. akt V Ns 346/18

postanawia:

uchylić zaskarżone postanowienie w punktach 1,2,3,4. oraz 6., znosząc postępowanie w zakresie posiedzeń niejawnych z 30 kwietnia 2021 r. oraz 12 listopada 2021 r. i sprawę przekazać do ponownego rozpoznania Sądowi Rejonowemu Poznań – Nowe Miasto i Wilda w Poznaniu, pozostawiając temu sądowi rozstrzygnięcie o kosztach instancji odwoławczej.

Maria Antecka

UZASADNIENIE

postanowienia Sądu Okręgowego w Poznaniu z 9 listopada 2022 r.

Dnia 12 listopada 2021 r. Sąd Rejonowy Poznań – Nowe Miasto i Wilda w Poznaniu, postanowieniem z 12 listopada 2021 r., wydanym w sprawie V Ns 346/18, w sprawie z wniosku B. O. przy uczestnictwie M. M., o podział majątku wspólnego:

- w punkcie 1. ustalił, że w skład majątku wspólnego B. O. i M. M. wchodzi następujące rzeczy i prawa:

a) zabudowana nieruchomość gruntowa położona w N. nr (...), gmina R., powiat (...), dla której to nieruchomości Sąd Rejonowy w Ż. prowadzi księgę wieczystą KW nr (...),

b) stanowiąca działkę nr (...) nieruchomość gruntowa położona w A., gmina C., dla której to nieruchomości Sąd RejonowyP. prowadzi księgę wieczystą KW nr (...),

- c) stanowiąca działkę nr (...) nieruchomości gruntowa położona w A., gmina C., dla której to nieruchomości Sąd Rejonowy P. prowadzi księgę wieczystą KW nr (...),
- d) stanowiąca działkę nr (...) nieruchomości gruntowa położona w A., gmina C., dla której to nieruchomości Sąd Rejonowy P. prowadzi księgę wieczystą KW nr (...),
- e) stanowiąca działkę nr (...) nieruchomości gruntowa położona w A., gmina C., dla której to nieruchomości Sąd Rejonowy P. prowadzi księgę wieczystą KW nr (...),
- f) samochód osobowy marki T. (...), nr rej. (...), r. prod. 2004, poj. silnika 1,0 l,
- g) samochód osobowy marki S. (...), nr rej. (...), r. prod. 2004, poj. silnika 2,0 l,
- h) środki pieniężne na rachunku oszczędnościowo-rozliczeniowym w banku (...) S.A. w kwocie 116 zł 30 gr,
- i) środki pieniężne na Koncie S. w banku (...) S.A. w kwocie 1.345 zł 10 gr,
- j) środki pieniężne na rachunku instrumentów finansowych w S. Biuro (...) w kwocie 28 zł 95 gr.

- w punkcie 2. dokonał podziału majątku wspólnego B. O. i M. M. w ten sposób, że przyznać wnioskodawczyni na wyłączną własność rzeczy opisane w pkt. od 1.d) do 1.f) postanowienia, a uczestnikowi postępowania na wyłączną własność prawa i rzeczy opisane w pkt. od 1.a) do 1.c) postanowienia oraz w pkt. od 1.g) do 1.j) postanowienia.

- w punkcie 3. tytułem dopłaty zasądził od uczestnika postępowania M. M. na rzecz wnioskodawczyni B. O. kwotę 54.745 zł 18 gr (pięćdziesiąt cztery tysiące siedemset czterdzieści pięć złotych osiemnaście groszy) płatną w terminie dwóch tygodni od dnia uprawomocnienia się postanowienia, wraz z odsetkami ustawowymi za opóźnienie w razie opóźnienia w płatności tej kwoty.

- w punkcie 4. tytułem odszkodowania zasądził od uczestnika postępowania M. M. na rzecz wnioskodawczyni B. O. kwotę 194.243 zł 90 gr (sto dziewięćdziesiąt cztery tysiące dwieście czterdzieści trzy złote dziewięćdziesiąt groszy) wraz z odsetkami ustawowymi za opóźnienie liczonymi od dnia 20 listopada 2018 r. do dnia zapłaty.

- w punkcie 5. w pozostałym zakresie oddalił wnioski wnioskodawczyni o odszkodowanie.

- w punkcie 6. nieuiszczonymi kosztami sądowymi w postaci wynagrodzenia biegłego obciążył wnioskodawczynię B. O. i uczestnika postępowania M. M. po połowie i z tego tytułu nakazał ściągnąć na rzecz Skarbu Państwa – Sąd Rejonowy Poznań – Nowe Miasto i Wilda w Poznaniu od B. O. kwotę 777 zł 67 gr oraz od M. M. kwotę 777 zł 67 gr.

Przesłanki rozstrzygnięcia zostały zaprezentowane przez Sąd Rejonowy w pisemnym uzasadnieniu (k.508-522).

Uczestnik postępowania zaskarżył apelacją powyższe postanowienie w punktach 1-4 i 6, zarzucając zaskarżonemu orzeczeniu:

1. naruszenie przepisów postępowania, tj.:

a) art. 15^{zzs} ustawy z dnia 2 marca 2020 r. o szczególnych rozwiązaniach związanych z zapobieganiem, przeciwdziałaniem i zwalczaniem COVID-19, innych chorób zakaźnych oraz wywołanych nimi sytuacji kryzysowych w zw. z art. 514§ 1 ustawy z dnia 17 listopada 1964 r. Kodeks postępowania cywilnego (dalej – k.p.c.) w zw. z art. 567§3 k.p.c. w zw. z art. 688 i art 608 k.p.c. poprzez wydanie postanowienia kończącego sprawę na posiedzeniu niejawnym bez uprzedniego odebrania od stron stanowisk na piśmie, jak i nieprzeprowadzenia postępowania dowodowego w całości, co miało wpływ na treść orzeczenia, gdyż uniemożliwiło zgłoszenie wszystkich wniosków i żądań przed zamknięciem rozprawy;

b) art. 235² §2 k.p.c. oraz art. 224 §1 k.p.c. poprzez ich niezastosowanie

i zaniechanie wydania postanowienia dowodowego w zakresie wniosku zgłoszonego w piśmie pełnomocnika uczestnika postępowania z dnia 12 października 2020 r. oraz uniemożliwienie udzielenia głosu stronom przed zamknięciem rozprawy, co miało wpływ na treść orzeczenia, ponieważ uniemożliwiło uczestnikowi zgłoszenie dalszych wniosków dowodowych, które były niezbędne do ustalenia faktów mających istotne znaczenie dla rozstrzygnięcia sprawy, co w konsekwencji doprowadziło do nierozpoznania istoty sprawy;

2. naruszenie przepisów prawa materialnego, mianowicie:

a) art. 33 pkt 5 ustawy z dnia 25 lutego 1964 r. Kodeks rodzinny i opiekuńczy (dalej - k.r.o.) w zw. z art. 24 ust. 1 pkt 1 w zw. z art. art. 22 ust. 1 i 3 oraz art. 23 ust. 1 i 2 ustawy z dnia 22 czerwca 1995 r. o zakwaterowaniu Sił Zbrojnych Rzeczypospolitej Polskiej (w brzemieniu obowiązującym w chwili przydziału osobnej kwatery stałej) poprzez ich niewłaściwe zastosowanie i błędne uznanie, że prawo przydziału osobnej kwatery stałej przysługuje wnioskodawczyni, podczas gdy takie prawo przysługiwało jedynie czynnemu żołnierzowi zawodowemu, żołnierzowi zawodowemu, który nabył uprawnienia do emerytury lub renty, a innym osobom jedynie w przypadku śmierci żołnierza zawodowego albo żołnierza emeryta lub rencisty;

b) art. 415 ustawy z dnia 23 kwietnia 1964 r. Kodeks cywilny (dalej — k.c.) poprzez jego błędne zastosowanie i uznanie, że odprawa mieszkaniowa wypłacona po ustaniu małżeńskiej wspólności majątkowej na podstawie ustawy z dnia 22 czerwca 1995 r.

o zakwaterowaniu Sił Zbrojnych Rzeczypospolitej Polskiej powoduje szkodę po stronie byłego małżonka i to w wysokości połowy tejże odprawy, podczas gdy przydział osobnej kwatery stałej związany z tym małżonkiem stanowił jedynie jedną normę, na sześć norm przysługujących uprawnionemu małżonkowi pełniącemu służbę wojskową, a nadto, że wnioskodawczyni udowodniła wszystkie przesłanki odszkodowawcze;

c) art. 47 ust. 1 pkt 3 ustawy z dnia 22 czerwca 1995 r. o zakwaterowaniu Sił Zbrojnych Rzeczypospolitej Polskiej poprzez jego niezastosowanie i przez to błędne przyjęcie, że wnioskodawczyni przysługuje odszkodowanie w wysokości połowy odprawy mieszkaniowej wypłaconej po ustaniu małżeńskiej wspólności majątkowej, gdy na wysokość odprawy w przeważającej mierze miały wpływ inne okoliczności niezwiązane ze związkiem małżeńskim stron;

d) art. 33 §2 pkt 4 k.r.o. w zw. z art. 40e ust. 1 ustawy z dnia 19 października 1998r.

o systemie ubezpieczeń społecznych w zw. z art. 126 ustawy z dnia 28 sierpnia 1997 r.

o organizacji i funkcjonowaniu funduszy emerytalnych poprzez ich niezastosowanie

i nieuwzględnienie w majątku wspólnym środków pieniężnych zgromadzonych na rachunku w otwartym funduszu emerytalnym wnioskodawczyni oraz środków pieniężnych zgromadzonych na subkoncie wnioskodawczyni z tytułu składek

w Zakładzie Ubezpieczeń Społecznych;

e) art. 45 §1 zdanie drugie i 2 k.r.o. poprzez jego niezastosowanie,

a w konsekwencji uniemożliwienie uczestnikowi postępowania rozliczenia nakładów poczynionych z jego majątku osobistego na majątek wspólny

w ramach toczącej się sprawy o podział majątku wspólnego oraz pominięcie obciążenia hipotecznego nieruchomości, które podlegają podziałowi;

3. sprzeczność ustaleń faktycznych przyjętych za podstawę rozstrzygnięcia

z materiałem dowodowym, który miał istotny wpływ na końcowe rozstrzygnięcie, polegający na:

a) pominięciu, że wnioskodawczyni na dzień ustania wspólności majątkowej małżeńskiej dysponowała rachunkami bankowymi, na których zgromadzone były środki pieniężne;

b) pominięciu, że wnioskodawczyni, jako posiadająca tytuł do ubezpieczeń społecznych ze względu na wykonywanie pracy zgromadziła środki pieniężne na rachunku w otwartym funduszu emerytalnym oraz zewidencjonowane na subkoncie wnioskodawczyni w Zakładzie Ubezpieczeń Społecznych;

c) bezpodstawnym przyjęciu, że wnioskodawczyni nie mogła zgromadzić oszczędności, pomimo wykonywania pracy zarobkowej.

Mając na uwadze powyższe zarzuty apelujący wniosł o:

- na podstawie art. 368 §1 pkt 5 k.p.c. w zw. z art. 386 §4 k.p.c. o uchylenie postanowienia Sądu Rejonowego Poznań – Nowe Miasto i Wilda w Poznaniu, V Wydział Cywilny z dnia 12 listopada 2021 r. w zakresie pkt 1-4 i 6, pozostawiając temu Sądowi do rozstrzygnięcia kwestię zasądzenia kosztów postępowania, w tym kosztów zastępstwa procesowego za postępowanie apelacyjne.

- na podstawie art. 380 k.p.c. o uchylenie postanowienia 30 kwietnia 2021 r. o zamknięciu rozprawy i skierowaniu wydania orzeczenia na posiedzeniu niejawnym.

Wnioskodawczyni w odpowiedzi na apelację wniosła o oddalenie apelacji i zasądzenie od uczestnika kosztów zastępstwa adwokackiego w postępowaniu apelacyjnym według norm przepisanych.

Sąd Okręgowy zważył, co następuje:

Zarzuty apelacji w zakresie odnoszącym się do naruszenia prawa procesowego okazały się uzasadnione.

Zgodzić się należy z apelującym, że Sąd Rejonowy naruszył przepis art.15zzs² ustawy z 2 marca 2020 r. o szczególnych rozwiązaniach związanych z zapobieganiem i zwalczaniem COVID-19, innych chorób zakaźnych i wywołanych nimi sytuacji kryzysowych w zw. z art.514§1 k.p.c. w zw. z art.567§34 k.p.c. w zw. z art.688 i art.608 k.p.c., poprzez wydanie postanowienia kończącego postępowanie na posiedzeniu niejawnym, bez uprzedniego odebrania od uczestników stanowisk na piśmie, jak i nieprzeprowadzenia postępowania dowodowego w całości, co miało wpływ na treść orzeczenia, gdyż uniemożliwiło zgłoszenie wszystkich wniosków i żądań przed zamknięciem rozprawy.

Odnosząc się do nieodebrania od uczestników postępowanie stanowisk na piśmie, Sąd Okręgowy zauważa, że nie jest spełnieniem ustawowego obowiązku zapisanego

w przepisie art.15zzs⁽²⁾ ustawy z 2 marca 2020 r. o szczególnych rozwiązaniach związanych z zapobieganiem i zwalczaniem COVID-19, innych chorób zakaźnych i wywołanych nimi sytuacji kryzysowych jakiegokolwiek złożenie przez uczestnika pisma. W ocenie Sądu Okręgowego wykładnia tego przepisu, prowadzi do wniosku, że odebranie od stron stanowisk, w rozumieniu art.15zzs⁽²⁾ powołanej wyżej ustawy winno być odrębną czynnością, dokonywaną przez sąd z odwołaniem w jej treści do tego przepisu, czego Sąd Rejonowy nie dochował. Prowadzi to do wniosku, że postanowienie z 30 kwietnia 2021 – o zamknięciu rozprawy celem wydania orzeczenia na posiedzeniu niejawnym zostało wydane z naruszeniem art.15zzs⁽²⁾ ustawy z 2 marca 2020 r. o szczególnych rozwiązaniach związanych z zapobieganiem i zwalczaniem COVID-19, innych chorób zakaźnych i wywołanych nimi sytuacji kryzysowych, a w dalszej kolejności, Sąd Rejonowy wydając na posiedzeniu niejawnym 12 listopada 2021 r. postanowienie kończące postępowanie dopuścił się także naruszenia art.514§1 k.p.c. w zw. z art.567§3 k.p.c. w zw. z art.688 i art.608 k.p.c.

Taka ocena Sądu Okręgowego została poprzedzona analizą punktu 6. postanowienia z rozprawy z 14 września 2020 r., gdzie Sąd Rejonowy zawarł stwierdzenie, że „(...) celem ewentualnego zamknięcia rozprawy na posiedzeniu niejawnym i wydania postanowienia na posiedzeniu niejawnym rozprawę odroczyć, a nowy termin wyznaczyć z urzędu” oraz analizą zarządzenia z 14 grudnia 2020 r. (k.487), w którym, zarządzono

przedłożenie akt postępowania celem „(...) ewentualnego zobowiązania stron do ustosunkowania się do złożonych zaświadczeń z instytucji finansowych oraz zamknięcia rozprawy i wydania postanowienia na piśmie” (była to ostatnia czynność sądu przed wydaniem na posiedzeniu niejawnym w dniu 30 kwietnia 2021 r. postanowienia o zamknięciu rozprawy). Dokonana analiza nie pozwoliła na przyjęcie, ażeby sąd pierwszej instancji dokonał odebrania od uczestników postępowania stanowisk na piśmie w rozumieniu art.15zsz² ustawy z 2 marca 2020 r. o szczególnych rozwiązaniach związanych z zapobieganiem i zwalczaniem COVID-19, innych chorób zakaźnych i wywołanych nimi sytuacji kryzysowych.

Zasadny okazał się też zarzut naruszenia art. 235² §2 k.p.c. oraz art. 224 §1 k.p.c. (które to przepisy znajdują w postępowaniu nieprocesowym zastosowanie w zw. z art.13§2 k.p.c.) poprzez ich niezastosowanie i zaniechanie wydania postanowienia dowodowego w zakresie wniosku zgłoszonego w piśmie pełnomocnika uczestnika postępowania z dnia 12 października 2020 r. oraz uniemożliwienie udzielenia głosu stronom przed zamknięciem rozprawy, co miało wpływ na treść orzeczenia, ponieważ uniemożliwiło uczestnikowi zgłoszenie dalszych wniosków dowodowych, które były niezbędne do ustalenia faktów mających istotne znaczenie dla rozstrzygnięcia sprawy, aczkolwiek Sąd Okręgowy inaczej ocenia konsekwencje tego niż apelujący. A mianowicie uchybienia te nie tyle doprowadziły do nierozpoznania istoty sprawy, ile, zważywszy łączne ich wystąpienie z naruszeniem prawa procesowego w postaci art.15zsz² ustawy z 2 marca 2020 r. o szczególnych rozwiązaniach związanych z zapobieganiem i zwalczaniem COVID-19, innych chorób zakaźnych i wywołanych nimi sytuacji kryzysowych, doprowadziły do nieważności postępowania, na skutek pozbawienia uczestnika postępowania możliwości obrony jego praw (art.379 pkt 5 k.p.c. w zw. z art.13§2 k.p.c.). Sąd Rejonowy odniósł się bowiem do wniosków pełnomocnika uczestnika z pisma z dnia 12 października 2020 r. w zarządzeniu z 14 grudnia 2020r. (k.487), zobowiązując pełnomocnika wnioskodawczyni do złożenia zaświadczeń z instytucji finansowych wymienionych w punktach 1,3 i 5 pisma pełnomocnika uczestnika postępowania z dnia 12 października 2020 r., zastrzegając rygor ujemnych skutków procesowych z art.233§2 k.p.c. w zw. z art.13§2 k.p.c., lecz nie powiadomił pełnomocnika uczestnika postępowania o sposobie załatwienia wniosków dowodowych. Jednocześnie sposób załatwienia tych wniosków dowodowych przez sąd spowodował, że wobec braku wywiązania się przez pełnomocnika wnioskodawczyni ze zobowiązania nałożonego przez sąd zarządzeniem z 14 grudnia 2020 r. do uczestnika nie dotarła informacja o tym, że dokumenty, o które wnioskował w piśmie z 12 października 2020 r., nie zostały przez wnioskodawczynię złożone. Rację ma więc apelujący zarzucając, że takie procedowanie uniemożliwiło mu zgłoszenie ewentualnych dalszych wniosków dowodowych.

Dodatkowo za oceną, że na skutek wskazanych wyżej uchybień Sądu Rejonowego doszło do naruszenia prawa do obrony uczestnika postępowania, a w konsekwencji do nieważności postępowania, przemawia jeszcze i to, na co apelujący wskazuje w uzasadnieniu zarzutów apelacji, że zamknięcie rozprawy bez możliwości zgłoszenia pisemnego stanowiska pozbawiło go możliwości zgłoszenia stosownego roszczenia o zapłatę, z tytułu rozliczenia nakładów czynionych z jego osobistego majątku na majątek wspólny, które miały miejsce od chwili ustania wspólności majątkowej. Sąd Rejonowy zajął się tą kwestią w rozważaniach, czyniąc w tym zakresie trafny wywód prawny, podkreślając przy tym, że ostatecznie uczestnik do zamknięcia rozprawy nie zgłosił skutecznie żadnych nowych roszczeń, czy żądań w tym zakresie. Jednak skoro jak wskazano, doszło do uchybień w zakresie zamknięcia rozprawy, to nie można interpretować faktu niezgłoszenia przez uczestnika roszczeń o zapłatę z tytułu rozliczenia nakładów na jego niekorzyść, w szczególności wobec tego, że złożenie takich roszczeń było możliwe do zamknięcia rozprawy przed sądem pierwszej instancji.

Z wyżej wskazanych względów Sąd Okręgowy, na podstawie art. 386§2 k.p.c. w zw.

z art.13§2 k.p.c., mając na uwadze zakres zaskarżenia apelacją , uchylił zaskarżone postanowienie w punktach 1,2,3,4, oraz 6 , znosząc postępowanie w zakresie posiedzeń niejawnych z 30 kwietnia 2021 r. oraz 12 listopada 2021 r. i sprawę przekazał do ponownego rozpoznania Sąd Rejonowemu Poznań - Nowe Miasto i Wilda w Poznaniu, pozostawiając zgodnie z art.108§2 k.p.c. w zw. z art.13§2 k.p.c. rozstrzygnięcie o kosztach instancji odwoławczej. Rzeczą Sądu Rejonowego przy ponownym rozpoznaniu sprawy będzie takie procedowanie związane z zamknięciem rozprawy, żeby umożliwić uczestnikom postępowania obronę ich praw.

Wobec stwierdzenia nieważności postępowania we wskazanym wyżej zakresie nie zachodziła potrzeba rozważania pozostałych zarzutów apelacji.

Maria Antecka